

Veenendaalse bijenmarkt: traditie hoog in 't vaandel

José Vleeming-van de Sande

In de rubriek regio-activiteiten schenken we aandacht aan het Gelderse. U raadt het al ... de Veenendaalse bijenmarkt. Een markt die, volgens hen die het weten kunnen, al een aantal eeuwen oud is. Bijen bezocht Cees van Holland in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Veenendaalse bijenmarktcommissie.

Korven, kasten, bijen, imkers, oude ambachten, leveranciers van imkersartikelen en toeristen ... veel toeristen, wel zo'n 10.000, vormen met elkaar jaarlijks de entourage voor de Veenendaalse bijenmarkt. Een markt, die naar wordt gezegd, zijn weerga in Europa niet kent als het om de aanvoer van volken gaat. Het lijkt een samenloop van omstandigheden dat juist in Veenendaal deze belangrijke verhandelplaats voor imkers is ontstaan. Maar zo toevallig is het niet als we kijken naar de situatie in de imkerij zo'n paar honderd jaar geleden. Omdat de toenmalige imkers veel minder mobiel waren dan de bijenhouders tegenwoordig, was het imkeren hoofdzakelijk gericht op de dracht in eigen streek. En juist Veenendaal lag precies op de scheiding van Betuwe en Veluwe. In de Betuwe waren de bijen in het voorjaar reuze belangrijk vanwege het fruit; in augustus/september waren deze nijvere diertjes van grote waarde op de heide. De in de tussenliggende periode ontstane zwermen werden op de derde dinsdag in juli in Veenendaal verhandeld. De nieuwe eigenaren maakten de volken dik op de half juli bloeiende boekweit en vervolgens werden de bijen op de heide geplaatst.

Het prachtige sportpark 'Panhuis' waar de markt plaatsvindt, is niet van oudsher de lokatie. Volgens Van Holland organiseerden rooms-katholieke imkers in de vorige eeuw de bijenmarkt, die vanwege de beperkte vervoersmogelijkheden meerdere dagen duurde, bij De Klomp. Omdat in die tijd de kloof tussen rooms-katholiek en protestant prominent aanwezig was, organiseerden de protestantse imkers zelf een bijenmarkt, op een wel heel frappante plaats: naast de rooms-katholieke kerk; zo'n kilometer verwijderd van de markt aan De Klomp. Na een aantal jaren echter werd de strijdbijl van geloof begraven en ontstond er een gezamenlijk georganiseerde markt. Pas veel later betrok men de huidige plaats, de terreinen van voetbalclub DOVO.

Aanvoer

In tegenstelling tot vroeger toen er wel 5.000 volken werden aangevoerd, bedraagt de aanvoer de laatste jaren zo'n 300-500 volken. Het aantal aangevoerde volken is niet maatgevend voor het aantal bij de verkoop betrokken imkers. De inzendingen variëren nogal van één tot wel honderd volken per imker. De bijen worden bij warm weer op de dag van de markt aangevoerd; bij koeler weer zijn er al veel imkers uit de directe omgeving die de avond ervoor hun volken brengen. Op dinsdag dienen de te verkopen volken om 09.00 uur aanwezig te zijn, waarna de keuring van start gaat, waaraan vrijwillig kan worden deelgenomen. De gemeente Veenendaal stelt jaarlijks een zilveren korf ter beschikking voor de imker die het grootste aantal volken inzendt. De trofee wordt pas

Veel toeristen op de Veenendaalse markt.
(foto Marleen Boerjan)

eigendom als driemaal achtereen of vijfmaal in totaal is gewonnen. Naast deze 'kwantiteitsprijs' kunnen imkers meedingen naar de beste stal kasten, de beste stal korven, de beste kast of de beste korf. Een belangrijk keuringscriterium is de volledige afwezigheid van darrebroed. Het keuren gebeurt door drie personen; één is lid van de marktcommissie, de andere twee zijn insiders in de wereld van bij en imker.

Wat doet de marktcommissie?

De marktcommissie bestaat uit een voorzitter, een secretaris die ook de penningen beheert, twee

commissieleden en de marktmeester. Traditioneel is de helft van de leden lid van de VBBN, de anderen maken deel uit van de ANI. Het lidmaatschap van welke bijenbond dan ook, is niet van belang, omdat de marktcommissie volslagen autonoom te werk gaat.

Volledig onafhankelijk van welke organisatie dan ook, zelfs van de gemeente Veenendaal die jaarlijks naast de zilveren korf een subsidie verstrekt van vijfhonderd gulden, organiseert de commissie haar markt volgens jarenlange, onveranderde stramien. Zo is de marktmeester van oudsher een telg uit het geslacht Van Kessel en wordt een kandidaat, bij uittreden van een commissielid als ware het een erebaantje, gevraagd. 'Het lijkt ons wel geschikt, zullen we hem maar vragen?' Om de spoeling niet al te dun te maken is de verkoop van imkersartikelen al sinds jaren voorbehouden aan slechts vier leveranciers. In de overige kramen op het terrein worden alleen zaken verkocht of gedemonstreerd die te maken hebben met de natuur of met oude ambachten. Evenmin weg te denken is de visboer met zijn haring en paling.

Door het jaar heen kost de bijenmarkt de marktcommissie praktisch geen tijd. Slechts tweemaal per jaar wordt vergaderd. Met de markt in zicht gaan de bestellingen voor de raambijetten en de marktkramen de deur uit, alle vaste standhouders krijgen bericht en contacten met de gemeente Veenendaal vinden plaats. Vlak voor de derde dinsdag wordt de lokatie ingedeeld voor wat kramen en bijenvolken betreft. Op de dag zelf zijn de commissieleden al om 05.30 uur present om de vroege vogels op te vangen. De marktmeester controleert het aantal inzendingen en checkt de bijbehorende labels. De markt gaat van start als om 09.00 uur met het keuren wordt begonnen en om 12.00 uur ligt de grootste handel al weer achter ons, zij het dat dan het drankje en het visje nog uitstekend smaken.

Voor wie dit jaar met eigen ogen het handje klap wil aanschouwen: dinsdag 20 juli bent u van harte welkom op sportpark 'Panhuis'. Mocht u met openbaar vervoer komen, dan stapt u uit bij NS-station Veenendaal-West; er rest u slechts vijf minuten lopen naar de bijenmarkt. De toegang is gratis. Mocht u er een dagje uit van willen maken: aansluitend aan de bijenmarkt houden de Veenendaalse winkeliers 's middags een braderie. De sportievelingen onder ons kunnen, 's avonds om 18.00 uur, ná de braderie, deelnemen aan een fietstocht.

Belangrijke onderwerpen Groentje op diskette

Joop Beetsma

Een overzicht met de belangrijke imkertechnische onderwerpen in het Groentje (1899-1992) is sinds kort verkrijgbaar op diskette.

Om een bepaalde bijdrage in de oudere jaargangen van het Groentje terug te vinden, is een tijdrovende bezigheid. Dankzij de medewerking van Nienke de Jong veranderde dit in 1987. Evenals nu voor Bijen, stelde zij jaarlijks een uitvoerig alfabetisch- en auteurs register samen.

De heer St. B. Siebelink uit Doetinchem was al enkele jaren bezig om uit de oudere jaargangen van het Groentje belangrijke imkertechnische onderwerpen te rubriceren en in een gegevensbestand op een diskette vast te leggen. In mei 1991 vroeg hij in het Maandschrift de hulp van computerprogrammeurs om er een bruikbaar geheel van te maken. Uit deze oproep is de samenwerking met de heer A.M. Cannegieter uit Breezand ontstaan.

Het werk is nu voltooid. De heer Siebelink heeft alle jaargangen, die in de Bijenbibliotheek in Wageningen aanwezig zijn, doorgewerkt en de heer Cannegieter heeft voor het gegevensbestand een uitstekend werkend gebruikersprogramma gemaakt. Van elke opgenomen bijdrage kunt u zoeken op: rubriek, onderwerp, auteur en jaar en combinaties daarvan. Na de zoekactie vindt u een of meer titels met auteur, jaar en bladzijde. Daarna moet u uw eigen jaargangen van het Groentje of die van de Bijenbibliotheek raadplegen.

Dit programma biedt u bovendien de mogelijkheid om nieuwe gegevens in te voeren, zoals bijvoorbeeld de voor u belangrijke bijdragen in het maandblad Bijen.

Het programma is beschikbaar op twee diskettes van 5 1/4 inch (360 Kb) of op een diskette van 3 1/2 inch (720 Kb). De handleiding van het programma is opgenomen op de diskette. Het programma is voor persoonlijk gebruik bestemd en er wordt een beveiliging aangebracht op de naam van de gebruiker.

De diskette(n) zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van Het Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen door het overmaken van f 125,-. Graag duidelijk de naam en de woonplaats van de gebruiker en Diskette Groentje, 2 x 5 1/4 inch of 1 x 3 1/2 inch, bij uw bestelling vermelden.